

تحلیل اقتصادی ساختار صنعت بیمه استان قزوین در مقایسه تطبیقی با کشور

علیرضا امینی

کارشناس اقتصاد

aminialireza2012@gmail.com

بیمه محصولی است مدرن که کارکردهای بسیار مهمی در ایجاد امنیت و آرامش در زندگی، افزایش سرمایه‌گذاری و رونق اقتصاد، مدیریت و توزیع عادلانه ریسک دارد. صنعت بیمه یکی از مهم‌ترین ارکان توسعه اقتصادی کشورها است و در کشورهایی که تنوع ریسک‌ها زیاد می‌باشد، بیمه‌انزایی مناسب برای مدیریت ریسک بنگاه‌ها و فعالان اقتصادی شناخته می‌شود و اثرگذاری محسوسی در توسعه و رشد مناسبات اقتصادی و اجتماعی کشور دارد. رسالت و مأموریت اصلی صنعت بیمه، تولید و عرضه اطمینان و تأمین امنیت برای فعالیتهای اقتصادی و اجتماعی است که با ابزارها و محصولات مناسب و متنوع بیمه‌ای، ریسک فعالیت‌ها را پوشش داده و به حداقل ممکن می‌رساند. صنعت بیمه کشور به‌عنوان یکی از اجزای مهم بازارهای مالی، به تدریج نقش و جایگاه خود را در فرایند رشد و توسعه اقتصادی پیدا نموده و در حال رشد می‌باشد، اما این رشد کند است که به‌طور قطع نیاز به توجه بیشتر مسئولین سیاستگذار بیمه‌ای دارد. با این حال صنعت بیمه کشور هنوز سهم ناچیزی هم در سطح منطقه و هم در سطح جهانی و بین‌الملل دارد. صنعت بیمه استان نیز با توجه به صنعتی بودن استان و قابلیت‌های بالای تولیدی و همچنین نزدیک بودن به تهران و بالا بودن سطح دانش و آگاهی مردم سهم ناچیزی در صنعت بیمه کشور داراست که با قابلیت‌ها و توانمندی‌های استان سنخیت و سازگاری ندارد. لذا این موضوع مهم می‌بایست با یک برنامه‌ریزی دقیق مورد توجه مسئولین بیمه‌ای استان قرار گیرد تا در یک برنامه میان‌مدت و یا بلندمدت بتوانیم سهم صنعت بیمه استان از کشور را ارتقا بخشیده و شاخص ضریب نفوذ بیمه استان را به ۲ درصد برسانیم.

واژه‌های کلیدی: صنعت بیمه، ضریب نفوذ، ضریب خسارت، بیمه زندگی، بیمه اشخاص، بیمه اموال مسئولیت، بیمه اتومبیل.

۱. مقدمه

بازارهای مالی متشکل از بیمه، بورس و بانک را می‌توان مثلث توسعه مالی نامید که در آن بانک به‌عنوان نهاد بازار پول، بورس به‌عنوان نهاد بازار سرمایه و بیمه به‌عنوان نهاد بازار اطمینان با ارتباط دوسویه به توسعه مالی کمک می‌کنند و در نهایت پویایی و رشد اقتصادی را به همراه دارند. اصلی‌ترین رسالت وجودی و مأموریت صنعت بیمه، تولید و عرضه اطمینان و تأمین امنیت برای فعالیتهای اقتصادی است که در این غالب با ابزارها و محصولات مناسب و متنوع بیمه‌ای ریسک فعالیت‌های اقتصادی را پوشش داده و به حداقل ممکن برساند.

از اوایل دهه ۱۳۸۰ بازار بیمه کشور با صدور مجوز تأسیس شرکت‌های بیمه خصوصی حرکت مناسب و قابل قبولی را به سوی خصوصی‌سازی آغاز نموده و با ابلاغ قانون سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی نیز زنجیره خصوصی‌سازی‌های این صنعت تکمیل گردید، به طوری که با واگذاری ۲ شرکت بیمه دولتی بزرگ آسیا و البرز به بخش خصوصی در راستای این قانون، شاهد خصوصی‌سازی‌های گسترده و افزایش سهم بخش خصوصی در بازار بیمه هستیم. ضعف‌های جدی صنعت بیمه در کشور ناشی از فقدان فرهنگ بیمه‌ای مناسب در میان آحاد جامعه و همچنین ضعف در اطلاع‌رسانی و بازاریابی محصولات بیمه‌ای از سوی نهادهای بیمه‌گر می‌باشد. پایین بودن سهم بیمه‌های زندگی، بیمه‌های اعتبار، بیمه‌های خرد، بیمه تکافل و ... در بازار بیمه کشور از دیگر چالش‌های فراوری صنعت بیمه می‌باشد.

۲. بررسی وضعیت جایگاه صنعت بیمه

۲-۱. جایگاه جهانی

با وجود ۲ برابر شدن حق بیمه‌های تولیدی بازار بیمه کشور طی ۵ سال (۲۰۰۹-۲۰۰۵) رتبه کشورمان در بازار بیمه جهانی ثابت مانده است (رتبه ۴۶). این در حالی است که رتبه جهانی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران از لحاظ تولید ناخالص داخلی طی این دوره ارتقا یافته و در سال ۲۰۰۷ در مکان ۳۰ دنیا قرار گرفته است.

حق بیمه تولیدی صنعت بیمه دنیا حدود ۴۰۶۶/۱ میلیارد دلار می‌باشد که سهم خاورمیانه و آسیای مرکزی ۲۸/۶ درصد است. از این میزان بالغ بر ۲۳۳۱/۶ میلیارد دلار مربوط به حق بیمه‌های زندگی و ۱۷۳۴/۵ میلیارد دلار هم متعلق به حق بیمه‌های غیرزندگی است. مجموع حق بیمه تولیدی صنعت بیمه اقتصاد ایران در سال ۱۳۸۸ رقمی بالغ بر ۴۶۷۹/۶ میلیون دلار می‌باشد که از این میزان ۳۲۲/۹ میلیون دلار از آن حق بیمه‌های زندگی و ۴۳۵۶/۶ میلیون دلار هم حق بیمه‌های غیرزندگی است. رتبه جهانی صنعت بیمه کشور بر حسب میزان حق بیمه تولیدی در دنیا رتبه ۴۶ می‌باشد. سهم ایران از حق بیمه‌های جهان در سال ۱۳۸۸ حدود ۰/۱۲ درصد می‌باشد که حائز رتبه ۷۳ دنیا می‌باشد. حق بیمه سرانه ایران در این سال ۶۳/۵ دلار است در حالی که حق بیمه سرانه در جهان در سال ۱۳۸۸ حدود ۵۹۵/۱ دلار یعنی حدود ۹/۵ برابر بوده است. حق بیمه سرانه بیمه‌های زندگی در ایران ۴/۴ دلار و بیمه‌های غیرزندگی ۵۹/۱ دلار می‌باشد، در حالی که حق بیمه سرانه بیمه‌های زندگی در جهان ۳۴۱/۲ دلار و بیمه‌های غیرزندگی ۲۵۳/۹ دلار می‌باشد. ضریب نفوذ صنعت بیمه جهانی در سال ۱۳۸۸ (۲۰۰۹) حدود ۶/۹۸ درصد بوده، در حالی که ضریب نفوذ بیمه (نسبت حق بیمه به GDP)

صنعت بیمه ایران در سال ۱۳۸۸ حدود ۱/۳۹ درصد بوده است که دارای رتبه ۷۴ دنیا می باشد. ضریب نفوذ بیمه های زندگی در ایران ۰/۱۰ درصد و این ضریب در جهان ۴ درصد می باشد. ضریب نفوذ بیمه های غیر زندگی در ایران ۱/۲۹ و این ضریب در جهان ۲/۹۸ می باشد. نکته ظریف اینجاست که در دنیا حق بیمه های سرانه و ضریب نفوذ بیمه های زندگی بالاتر از بیمه های غیر زندگی است و در ایران عکس این موضوع صادق است در حالی که اهمیت و ضرورت بیمه های زندگی در دنیا بالا می باشد و در کشورمان این امر مورد غفلت قرار گرفته است. به عبارت دیگر ایران به لحاظ بیمه های زندگی در جایگاه بسیار پایینی قرار دارد که این موضوع می بایست مدنظر مسئولین صنعت بیمه کشور قرار گیرد.

نکته مهم تر دیگر اینکه، در محاسبه شاخص ضریب نفوذ بیمه می بایست بازنگری و اصلاح صورت گیرد چرا که در کشور تنها حق بیمه هایی را در محاسبه ضریب نفوذ بیمه لحاظ می کنیم که از سوی بیمه های بازرگانی وصول می شود. اکنون ضریب نفوذ بیمه با مبنا قرار دادن عملکرد شرکت های بیمه بازرگانی و از تقسیم حق بیمه بر تولید ناخالص داخلی به دست می آید که این روند می بایست بازنگری و اصلاح گردد. در حالی که حق بیمه هایی باید در محاسبه ضریب نفوذ بیمه وارد شود که از سوی هر فردی بجز دولت پرداخت می شود نه تنها حق بیمه هایی که بیمه های بازرگانی دریافت می کنند. در صورتی که روند محاسبه به این شکل تغییر کند ضریب نفوذ بیمه حدود ۷ درصد که معادل میانگین جهانی است به دست می آید. نرخ رشد حق بیمه های تولیدی در جهان در سال ۱۳۸۸ با افتی معادل ۳/۶ درصد روبرو بوده اند در حالی که حق بیمه تولیدی در کشور بر حسب ریال در سال ۱۳۸۸ نسبت به سال قبل ۱۴/۵ درصد و بر حسب دلار ۸/۸ درصد رشد نموده است. در سال ۱۳۸۸ سهم از حق بیمه های زندگی در صنعت بیمه جهانی حدود ۵۷/۳ درصد بوده در حالی که این سهم در صنعت بیمه ایران ۶/۹ درصد می باشد.

۲-۲. جایگاه منطقه ای

منظور از منطقه در این بخش، کشورهای منطقه چشم انداز (آسیای جنوب غربی) می باشد که متشکل از ۲۵ کشور در منطقه خلیج فارس (عربستان سعودی، امارات متحده عربی، کویت، قطر، عمان، بحرین، یمن)، منطقه خاور میانه کوچک (ایران، عراق، سوریه، مصر، ترکیه، قبرس، فلسطین و اسرائیل)، منطقه آسیای مرکزی (ترکمنستان، ازبکستان، تاجیکستان، قزاقستان و قرقیزستان)، منطقه قفقاز (آذربایجان، ارمنستان و گرجستان) و منطقه غربی شبه قاره (افغانستان و پاکستان) می باشد.

در سال ۱۳۸۸ ضریب نفوذ بیمه در منطقه چشم‌انداز حدود ۱/۵۴ درصد بوده که حدود ۰/۱۵ واحد از ضریب نفوذ بیمه‌ایران بالاتر است. حق بیمه سرانه در منطقه چشم‌انداز در این سال حدود ۸۰/۶۵ دلار بوده که از حق بیمه سرانه ایران با ۶۳/۵ دلار بالاتر می‌باشد. سهم ایران از حق بیمه‌های منطقه در سال ۱۳۸۸ حدود ۱۲/۲۴ درصد می‌باشد. در سال ۱۳۸۸ حق بیمه‌های تولیدی منطقه چشم‌انداز با افتی معادل ۱/۲۰ درصد مواجه بوده‌اند، در حالی که حق بیمه‌های تولیدی کشور رشد داشته‌اند. سهم از حق بیمه‌های زندگی در منطقه چشم‌انداز ۲۳/۶۳ درصد می‌باشد که بسیار بالاتر از ایران است.

۳. بررسی وضعیت خدمات‌دهی صنعت بیمه

صنعت بیمه به دلیل وسعت عملکرد در جامعه با دامنه وسیع و متفاوتی از ذینفعان روبرو است. ذینفعان بیمه شامل سهامداران، کارکنان، نمایندگان و کارگزاران، بیمه‌گذاران، دولت، شهرداری‌ها، نیروی انتظامی و قوه قضائیه و ... می‌باشند. این صنعت در مقایسه با دیگر صنایع، فعالیت گسترده‌تر و بازار فروش پیچیده‌تری دارد. شبکه فروش بیمه‌ای مجموعه است از عوامل حقیقی یا حقوقی مشتمل بر شعب شرکت‌های بیمه و نمایندگی بیمه و کارگزاران بیمه که مجاز به عرضه خدمات بیمه‌ای می‌باشند.

بر این اساس، با افزایش تعداد شرکت‌های بیمه به ۲۰ شرکت بیمه دولتی و خصوصی در کشور، در سال ۱۳۸۸ تعداد ۷۳۱ شعبه بیمه با ۱۵۲۲۱ نمایندگی و ۲۲۸ کارگزاری رسمی (اعم از حقیقی و حقوقی) در بیش از ۱۴۵۰ نقطه شهری کشور در بازار بیمه فعال بوده و خدمات بیمه‌ای را به بیمه‌گذاران ارائه نموده‌اند که در این بین استان تهران با ۱۲۳ شعبه و ۴۳۴۷ نمایندگی حائز رتبه نخست و استان ایلام با ۹ شعبه و استان کهگیلویه و بویراحمد با ۷۹ نمایندگی در رده آخر قرار دارند.

در سال ۱۳۸۸ از مجموع ۲۲۵ نمایندگی شرکت‌های بیمه استان قزوین، ۱۳۸۶ نمایندگی متعلق به بخش دولتی و ۱۳۹ نمایندگی نیز متعلق به بخش غیردولتی می‌باشد که شرکت دولتی بیمه‌ایران با ۳ نمایندگی دارای بیشترین نمایندگی بیمه می‌باشد و بیمه دانا، دیگر شرکت بیمه دولتی نیز دارای ۲۳ نمایندگی می‌باشد. بنابراین ملاحظه می‌نماییم که طی سال‌های اخیر دولت سیاست‌های خصوصی‌سازی را در صنعت بیمه در راستای تحقق اهداف سیاست‌های کلی و قانون اصل ۴۴ پیگیری نموده است رشد چشمگیری را در توسعه بیمه‌های خصوصی در کشور و استان شاهد هستیم، همچنین در این سال دو شرکت بیمه آسیا و البرز که در راستای اجرای قانون اصل ۴۴ بخشی از سهام آنها به بخش خصوصی واگذار گردیده است جزء آمار بخش غیردولتی منظور شده‌اند. طبق نتایج و یافته‌های پژوهشی یک مطالعه از مهم‌ترین عوامل مؤثر در توسعه شرکت‌های بیمه و شبکه فروش و بازاریابی، استفاده بهینه و مناسب از تبلیغات و بازاریابی و همچنین آموزش کارکنان فروش

و بازاریابی بیمه است (همتی‌پور، ۱۳۸۳)، بنابراین می‌بایست برنامه‌ریزی صحیح و اصولی در دو مقوله تبلیغات و آموزش کارکنان از سوی شرکت‌های بیمه مدنظر قرار گیرد.

۴. بررسی شاخص‌های کلیدی صنعت بیمه استان در مقایسه با کشور

۴-۱. شاخص‌های بیمه‌نامه‌ها و حق بیمه‌ها

۴-۱-۱. بیمه‌نامه صادره

تعداد بیمه‌نامه صادره در صنعت بیمه را می‌توان شاخصی از تقاضای بیمه به حساب آورد. تعداد کل بیمه‌نامه صادره صنعت بیمه کشور در سال ۱۳۸۸ حدود ۳۲ میلیون و ۷۱۲ هزار و ۶۴۷ فقره بیمه‌نامه می‌باشد که ۶/۷ درصد رشد در مقایسه با سال ۱۳۸۷ نشان می‌دهد. در این بین تعداد بیمه‌نامه‌های صادره توسط بخش دولتی ۱۶۶۷۶۴۲۲ فقره می‌باشد، در حالی که تعداد بیمه‌نامه‌های صادره استان قزوین ۳۴۲۱۶۷ فقره می‌باشد، بنابراین سهم تعداد بیمه‌نامه‌های صادره قزوین از کشور بیش از ۲ درصد می‌باشد.

۴-۱-۲. حق بیمه تولیدی

حق بیمه تولیدی در صنعت بیمه را می‌توان به‌عنوان شاخصی از تولید و عرضه اطمینان در بازار بیمه لحاظ نمود. این شاخص به نوعی عرضه بیمه را به‌دست می‌دهد. در سال ۱۳۸۸ مجموع کل حق بیمه تولیدی بازار بیمه کشور بالغ بر ۴۶۴۵۹/۷ میلیارد ریال می‌باشد. در این سال بیشترین سهم حق بیمه کشور متعلق به استان تهران با سهمی در حدود ۴۸ درصد است. استان اصفهان و خراسان‌رضوی هر یک با سهم ۶ و ۵/۷ درصد از حق بیمه‌های کشور در مکان‌های دوم و سوم قرار دارند. به‌عبارت دیگر نزدیک به ۶۰ درصد حق بیمه‌های تولیدی صنعت بیمه کشور را این ۳ استان تولید می‌نمایند و سایر ۲۷ استان کشور تنها ۴۰ درصد از حق بیمه‌ها را تولید می‌نمایند که نشان از عدم توزیع مناسب صنعت در کشور می‌باشد. کمترین سهم از حق بیمه تولیدی برای استان‌های ایلام و کهگیلویه و بویر احمد با ۰/۴ درصد است.

از مجموع ۴۶۴۶۰ میلیارد ریال حق بیمه تولیدی صنعت بیمه در اقتصاد ملی حدود ۲۴۲۷۷/۵ میلیارد ریال آن در بخش دولتی و مابقی حدود ۲۲۱۸۲/۲ میلیارد ریال در بخش غیردولتی و توسط شرکت‌های بیمه خصوصی تولید شده است. به‌عبارت دیگر، حدود ۵۲/۳ درصد سهم بازار بیمه کشور در اختیار بخش دولتی و ۴۷/۷ درصد نیز در دست بخش خصوصی است که می‌تواند نشانگر اجرای موفقیت‌آمیز سیاست‌های کلی و قانون اصل ۴۴ در صنعت بیمه باشد.

۴-۱-۳. نرخ رشد حق بیمه (صنعت بیمه)

شاخص نرخ رشد حق بیمه را می‌توان به‌عنوان نرخ رشد صنعت بیمه لحاظ نمود. در سال ۱۳۸۸ نرخ رشد صنعت بیمه کشور (حق بیمه تولیدی) حدود ۱۹/۹ درصد بوده که با ۵/۴ واحد درصد کاهش به

۱۴/۵ درصد در سال ۱۳۸۸ رسیده است که می‌تواند دلایلی نظیر تأثیرپذیری از وضعیت بحرانی اقتصاد جهانی داشته باشد. به عبارت دیگر در سال ۱۳۸۸ حدود ۱۴/۵ درصد رشد عرضه اطمینان در اقتصاد کشور را شاهد بودیم که نشان از توان بالا و بالقوه صنعت بیمه در اقتصاد کشور دارد. این در حالی است که نرخ رشد صنعت بیمه استان (حق بیمه تولیدی) در سال ۱۳۸۷ حدود ۲۲/۴ درصد بوده است که با کاهشی چشمگیر به رقم ۷/۶ درصد در سال ۱۳۸۸ رسیده است.

۴-۱-۴ حق بیمه سرانه

حق بیمه سرانه از تقسیم حق بیمه تولیدی صنعت بیمه بر جمعیت به دست می‌آید (نسبت حق بیمه به جمعیت) و بیانگر مقدار حق بیمه‌ای است که به طور متوسط هر نفر پرداخت نموده است. حق بیمه سرانه صنعت بیمه کشور در سال ۱۳۸۸ بالغ بر ۶۳۰/۸ هزار ریال بوده است که ۱۳/۲ درصد رشد داشته است. در حالی که حق بیمه سرانه استان قزوین در سال ۱۳۸۸ حدود ۴۶۰/۵ هزار ریال می‌باشد که ۶ درصد نسبت به سال گذشته رشد نموده است و از این حیث رتبه هفتم در کشور می‌باشد. البته حق بیمه سرانه در بخش دولتی حدود ۳۵۴/۶ هزار ریال می‌باشد که تقریباً نصف سرانه کشور است. بالاترین حق بیمه سرانه در کشور متعلق به استان تهران با ۱۵۴۷/۷ هزار ریال و کمترین حق بیمه سرانه هم متعلق به استان کردستان با ۱۸۶/۷ هزار ریال می‌باشد.

۴-۱-۵ سرانه تعداد بیمه‌نامه صادره

این شاخص از نسبت تعداد بیمه‌نامه‌های صادره به جمعیت به دست می‌آید. سرانه تعداد بیمه‌نامه در سال ۱۳۸۸ حدود ۰/۴۴ می‌باشد که در سال ۱۳۸۷ این رقم ۰/۴۲ بوده است، در حالی که در سال ۱۳۸۸ در استان قزوین این شاخص ۰/۲۸ بوده و در سال ۱۳۸۷ این رقم ۰/۲۴ است که نشان از بهبود شاخص و افزایش سطح تقاضا برای محصول اطمینان و امنیت به لحاظ تعدادی بوده است.

۴-۱-۶ ضریب نفوذ بیمه

ضریب نفوذ بیمه^۱ که از نسبت حق بیمه تولیدی به تولید ناخالص داخلی (GDP) به دست می‌آید، به عنوان مهم ترین شاخص و سنجه فعالیت‌های بیمه‌ای است که بیانگر سهم صنعت بیمه در اقتصاد و همچنین شاخص توسعه صنعت بیمه می‌باشد و همچنین نشانگر حرکت سریع تر (آهسته تر) صنعت بیمه در مقایسه با مجموعه اقتصاد کشور است. برای مقایسه وضعیت صنعت بیمه با کل اقتصاد از این شاخص استفاده می‌شود. ضریب نفوذ نشان دهنده جایگاه صنعت بیمه در مقایسه با اقتصاد ملی و منطقه‌ای است و به عبارت دیگر سهم تقاضا برای بیمه نسبت به کل تقاضای جامعه است.

ضریب نفوذ بیمه صنعت بیمه کشور در سال ۱۳۸۸ حدود ۱/۳۹ درصد بوده و در مقایسه با سال ۱۳۸۷ با ضریب ۱/۳۵ درصد، ۰/۴ واحد افزایش داشته است که برای صنعت بیمه کشور رشد مناسبی تلقی نمی‌شود. ضریب نفوذ بیمه استان قزوین در سال ۱۳۸۸ حدود ۱/۰۹ درصد می‌باشد که رتبه ۲۰ را در کشور دارا می‌باشد. بالاترین ضریب نفوذ بیمه در کشور را استان تهران با ۲/۷۳ درصد دارا می‌باشد. پس از تهران هم یزد با ۲/۴۵ درصد حائز رتبه دوم می‌باشد. کمترین ضریب نفوذ بیمه مربوط به استان کهگیلویه و بویر احمد با ۰/۱۴ درصد می‌باشد.

۴-۲. شاخص‌های خسارت‌ها

۴-۲-۱. تعداد خسارت پرداختی

تعداد کل خسارت پرداختی صنعت بیمه کشور در سال ۱۳۸۸ حدود ۴۰۱۳۶۳۱ فقره می‌باشد که نسبت به سال ۱۳۸۷، ۱۰/۲ درصد افزایش داشته است. تعداد خسارت پرداختی توسط شرکت‌های بیمه دولتی کشور هم ۲۳۰۱۷۱۰ فقره می‌باشد، در حالی که تعداد خسارت پرداختی استان قزوین ۵۴۱۱۰ فقره است، بنابراین سهم تعداد خسارت پرداختی قزوین از کشور بیش از ۲/۳۵ درصد می‌باشد. به عبارتی، ۲/۳۵ درصد از کل خسارت‌های صنعت بیمه در سال ۱۳۸۸ در استان قزوین پرداخت شده است.

۴-۲-۲. مبلغ خسارت پرداختی

در سال ۱۳۸۸ مجموع خسارت پرداختی بازار بیمه بالغ بر ۳۰۷۵۲/۳ میلیارد ریال است که در مقایسه با سال قبل حدود ۲۴/۲ درصد افزایش یافته است. بیشترین سهم از خسارت‌های پرداختی نیز در این سال متعلق به استان تهران با حدود ۴۴ درصد است و پس از آن استان‌های خراسان رضوی با ۶/۴ درصد و اصفهان با ۵/۹ درصد قرار دارند. به عبارت دیگر این ۳ استان بیش از ۵۶ درصد خسارت‌های صنعت بیمه را در این سال پرداخت نموده‌اند. کمترین سهم از خسارت پرداختی متعلق به استان ایلام با ۰/۵ درصد می‌باشد.

مبلغ خسارت پرداختی توسط شرکت‌های بیمه دولتی کشور هم ۱۷۷۸۱/۱ میلیارد ریال می‌باشد، در حالی که مبلغ خسارت پرداختی صنعت بیمه استان قزوین ۳۳۳۱۶۵۴۵۹ هزار ریال می‌باشد، بنابراین سهم مبلغ خسارت پرداختی قزوین از کشور بیش از ۱/۸۷ درصد با ۴ شرکت بیمه می‌باشد و با احتساب سایر بیمه‌های خصوصی این سهم به ۱/۲ درصد ارتقا می‌یابد که از این حیث نیز از رتبه ۱۵ برخوردار می‌باشد.

۴-۲-۳. سرانه خسارت

شاخص سرانه خسارت پرداختی شاخصی است که به‌طور متوسط میزان خسارت پرداختی به ازای هر نفر از جمعیت کشور را نشان می‌دهد. سرانه خسارت پرداختی کشور در سال ۱۳۸۷ بالغ بر ۳۴۱ هزار ریال می‌باشد که در سال ۱۳۸۸ با رشد ۲۲/۴ درصدی به رقم ۴۱۷/۵ هزار ریال افزایش یافته

است، همچنین شاخص سرانه خسارت پرداختی استان در سال ۱۳۸۷ بالغ بر ۲۷۸/۷ هزار ریال می‌باشد که در سال ۱۳۸۸ با اندکی رشد به رقم ۲۷۸/۹ هزار ریال رسیده است.

۴-۲-۴ ضریب خسارت

ضریب خسارت^۲ حاصل نسبت خسارت واقع شده به حق بیمه عاید شده می‌باشد و نشان‌دهنده آن است که چند درصد از حق بیمه‌ها بابت خسارت خطرهای تحت پوشش به بیمه‌گذاران برگشت داده شده و یا خواهد شد. ضریب خسارت بازار بیمه حدود ۷۴/۷ درصد است که تفاوت چندانی با سال ۱۳۸۷ ندارد. بنابراین نتیجه می‌گیریم که در حال حاضر صنعت بیمه صنعتی سودده است.

۵. تحلیل بیمه‌های اشخاص و بیمه‌های اموال - مسئولیت

بیمه‌های اشخاص شامل بیمه‌های زندگی (عمر)، حادثه و درمان می‌باشد و بیمه‌های اموال - مسئولیت شامل سایر رشته‌های بیمه یعنی آتش سوزی، باربری، اتومبیل (ثالث، سرنشین و بدنه)، مسئولیت و مهندسی است.

۱-۵. بیمه‌های اشخاص

بیمه‌های اشخاص تابع اصل غرامت نیست چراکه در بیمه‌های اشخاص، موضوع تعهد بیمه‌گر شخص بیمه شده است. میزان تعهد بیمه‌گر یعنی مبلغ بیمه‌شده، ارتباطی با غرامت ناشی از بروز واقعه بیمه‌شده ندارد و به پیشنهاد بیمه‌گذار تعیین می‌گردد و در بیمه‌های اشخاص خواه در بیمه‌های عمر خواه در بیمه‌های حوادث اشخاص و درمان احتمال عمل عمدی بیمه‌شده در ایجاد صدمه وجود ندارد (البته بجز خودکشی از موضوع این بیمه خارج است).

کل حق بیمه تولیدی بیمه‌های اشخاص کشور در سال ۱۳۸۸ بالغ بر ۹۴۵۷/۶ میلیارد ریال بوده است که حدود ۲۰/۴ درصد بازار بیمه کشور را به خود اختصاص داده‌اند. کل خسارت پرداختی بیمه‌های اشخاص کشور در سال ۱۳۸۸ بالغ بر ۶۵۹۳/۱ میلیارد ریال بوده است که ۲۱/۴ درصد از خسارت‌های بازار بیمه را شامل می‌شود. ضریب خسارت بیمه‌های اشخاص کشور ۶۹/۷ درصد می‌باشد.

در سال ۱۳۸۸ تعداد بیمه‌نامه‌های صادره اشخاص در صنعت بیمه استان حدود ۲۵۲۶۵ فقره بیمه‌نامه می‌باشد که ۱۶/۷ درصد نسبت به سال قبل کاهش داشته است. سهم بیمه‌نامه‌های اشخاص از کل بیمه‌نامه‌های استان حدود ۷/۴ درصد می‌باشد. شاخص نسبت تعداد جمعیت به تعداد

۱. حق بیمه عاید شده شامل مجموع حق بیمه تولیدی و تفاضل ذخیره حق بیمه ابتدا و پایان سال است، همچنین خسارت واقع شده عبارت از حاصل جمع خسارت‌های پرداختی و تفاوت بین خسارت‌های موقوف انتها و ابتدای هر سال است.

بیمه‌نامه‌های اشخاص استان حدود ۴۷/۲ می‌باشد؛ یعنی تقریباً به ازای هر ۴۷ نفر در استان یک فقره بیمه‌نامه اشخاص در صنعت بیمه استان صادر گردیده است.

مجموع حق بیمه تولیدی بیمه‌های اشخاص استان ۷۵۴۳۴ میلیون ریال می‌باشد که بیش از یک درصد نسبت به سال قبل رشد داشته است. سهم حق بیمه تولیدی بیمه‌های اشخاص از کل حق بیمه‌های تولیدی صنعت بیمه حدود ۱۷/۸ درصد می‌باشد. به عبارت دیگر بیمه‌های اشخاص ۱۷/۸ درصد از بازار بیمه استان را به خود اختصاص داده‌اند. حق بیمه سرانه بیمه‌های اشخاص استان ۶۳/۱ هزار ریال می‌باشد. بیمه‌های اشخاص به عنوان یک شاخه ممتاز و مهم از تقسیمات بیمه‌ای اهمیت ویژه‌ای دارد. تقاضای بیمه‌های اشخاص تحت تأثیر عوامل متعددی می‌باشد. بر اساس نتایج پایان‌نامه کارشناسی ارشد تحت عنوان "بررسی تأثیر متغیرهای کلان اقتصادی بر تقاضای بیمه‌های اشخاص" که با استفاده از تکنیک‌های اقتصادسنجی طی دوره (۱۳۸۰-۱۳۵۰) مورد بررسی قرار گرفته است، تغییرات درآمد سرانه و نرخ بیکاری و سرانه خسارت‌های پرداختی بیمه‌های اشخاص و شاخص قیمت‌ها بر تقاضای بیمه‌های اشخاص اثرگذارند به نحوی که تقاضای بیمه‌های اشخاص با درآمد سرانه و نرخ بیکاری و سرانه خسارت‌های پرداختی بیمه گر رابطه مستقیم و با شاخص قیمت‌ها رابطه معکوس دارد.

تعداد خسارت واقع شده بیمه‌های اشخاص استان ۳۳۱۲۱ فقره می‌باشد که ۱۶/۲ درصد نسبت به سال گذشته رشد نموده است. سهم خسارت‌های واقع شده بیمه‌های اشخاص از کل خسارت‌های بیمه استان ۶۱/۲ درصد می‌باشد. خسارت پرداختی بیمه‌های اشخاص استان بالغ بر ۶۲۵۶۶ میلیون ریال می‌باشد که بیش از ۳۰/۷ درصد نسبت به سال قبل افزایش یافته است. سهم خسارت پرداختی بیمه‌های اشخاص از کل خسارت‌های پرداختی صنعت بیمه استان حدود ۱۸/۸ درصد می‌باشد. ضریب خسارت بیمه‌های اشخاص استان در سال ۱۳۸۸ حدود ۸۲/۹ درصد می‌باشد. در حالی که این ضریب در سال ۱۳۸۷ حدود ۶۴/۱ درصد بوده است. یعنی ضریب خسارت حدود ۱۸/۸ واحد افزوده شده است.

مقایسه روند رشد حق بیمه‌ها در کل بازار بیمه و بازار بیمه اشخاص نشان می‌دهد که این نوع بیمه در سال‌های اخیر رشد خوبی داشته است، اما هنوز ظرفیت‌های بدون استفاده فراوانی در استان موجود است و تا رسیدن به جایگاه مطلوب در اقتصاد استان راه درازی در پیش است. در مجموع می‌توان اینگونه تصور نمود که عوامل کلان اقتصادی مهم‌ترین موانع توسعه نیافتگی بیمه‌های اشخاص و به ویژه بیمه‌های عمر هستند.

۵-۲. بیمه‌های اموال - مسئولیت

بیمه‌های اموال - مسئولیت به ۳ گروه بزرگ بیمه‌های اشیاء، بیمه‌های زیان مالی و بیمه‌های مسئولیت تقسیم می‌شوند. کل حق بیمه تولیدی بیمه‌های اموال - مسئولیت کشور در سال ۱۳۸۸ بالغ بر

۳۶۹۶۹/۱ میلیارد ریال بوده است که حدود ۷۹/۵ درصد بازار بیمه کشور را به خود اختصاص داده‌اند. کل خسارت پرداختی بیمه‌های اموال-مسئولیت کشور در سال ۱۳۸۸ بالغ بر ۲۴۱۰۵/۵ میلیارد ریال بوده است که ۷۸/۴ درصد از خسارت‌های بازار بیمه را شامل می‌شود. ضریب خسارت بیمه‌های اموال-مسئولیت کشور ۶۵/۲ درصد می‌باشد.

در سال ۱۳۸۸ تعداد بیمه‌نامه‌های صادره اموال-مسئولیت در صنعت بیمه استان حدود ۳۱۶۹۰۲ فقره بیمه‌نامه می‌باشد که ۲۵/۳ درصد نسبت به سال گذشته رشد داشته است. سهم بیمه‌نامه‌های اموال-مسئولیت از کل بیمه‌نامه‌های استان حدود ۹۲/۶ درصد می‌باشد. مجموع حق بیمه تولیدی بیمه‌های اموال-مسئولیت استان ۳۴۸۲۴۵ میلیون ریال می‌باشد که بیش از ۹/۱ درصد نسبت به سال گذشته رشد داشته است. سهم حق بیمه تولیدی بیمه‌های اموال-مسئولیت از کل حق بیمه‌های تولیدی صنعت بیمه حدود ۸۲/۲ درصد می‌باشد. به عبارت دیگر بیمه‌های اموال-مسئولیت ۸۲/۲ درصد از بازار بیمه استان را به خود اختصاص داده‌اند. حق بیمه سرانه بیمه‌های اموال-مسئولیت استان ۲۹۱/۵ هزار ریال می‌باشد.

تعداد خسارت واقع شده بیمه‌های اموال-مسئولیت استان ۲۰۹۸۹ فقره می‌باشد که ۱/۶ درصد نسبت به سال گذشته رشد نموده است. سهم خسارت‌های واقع شده بیمه‌های اموال-مسئولیت از کل خسارت‌های بیمه استان ۳۸/۸ درصد می‌باشد. خسارت پرداختی بیمه‌های اموال-مسئولیت استان بالغ بر ۲۷۰۵۹۹ میلیون ریال می‌باشد که حدود ۳/۴ درصد نسبت به سال گذشته کاهش یافته است. سهم خسارت پرداختی بیمه‌های اموال-مسئولیت از کل خسارت‌های پرداختی صنعت بیمه استان حدود ۸۱/۲ درصد می‌باشد. ضریب خسارت بیمه‌های اموال-مسئولیت در سال ۱۳۸۸ حدود ۷۷/۷ درصد می‌باشد. در حالی که این ضریب در سال ۱۳۸۷ حدود ۸۷/۸ درصد بوده است. یعنی ضریب خسارت حدود ۱۰/۱ واحد کاسته شده است.

۶. تحلیل بیمه‌های اتومبیل و غیراتومبیل

۶-۱. بیمه‌های اتومبیل

بیمه‌های اتومبیل از رشته‌های بیمه‌ای بسیار مهم در صنعت بیمه هستند که ضمن ارائه خدمات بسیار گسترده به عامه مردم و تأثیر عمده‌ای که بر رفاه رانندگان اتومبیل دارند سهم عمده‌ای از پرتفوی شرکت‌های را به خود اختصاص داده‌اند. به عبارت دیگر، بازار بیمه‌های اتومبیل در ایران از سهم بالایی در صنعت بیمه برخوردار می‌باشد.

موضوع یا مورد بیمه در بیمه‌های اتومبیل وسیله نقلیه موتوری زمینی است که با توجه به نوع وسیله و نحوه استفاده از آن به انواع مختلف از قبیل سواری، اتوبوس، مینی‌بوس، کامیون، کامیونت، انواع وانت‌بار، تریلر و موتورسیکلت یا وسایل نقلیه تخصصی نظیر آمبولانس، ماشین‌های آتش‌نشانی، تراکتور، جرثقیل و واپکو

تقسیم می‌شود. انواع پوشش‌های بیمه اتومبیل که اکنون در بازار بیمه کشور به متقاضیان عرضه می‌شوند عبارتند از بیمه بدنه، بیمه مسئولیت مدنی دارندگان وسایل نقلیه موتوری زمینی و بیمه حوادث سرنشین.

کل حق بیمه تولیدی بیمه‌های اتومبیل کشور در سال ۱۳۸۸ بالغ بر ۲۷۸۹۴/۳ میلیارد ریال بوده است که بیش از ۶۰ درصد بازار بیمه کشور را به خود اختصاص داده‌اند. کل خسارت پرداختی بیمه‌های اتومبیل کشور در سال ۱۳۸۸ بالغ بر ۲۰۸۸۹/۵ میلیارد ریال بوده است که ۶۷/۹ درصد از خسارت‌های بازار بیمه را شامل می‌گردد.

ضریب خسارت بیمه‌های اتومبیل کشور ۷۴/۹ درصد می‌باشد. تعداد بیمه‌نامه‌های صادره اتومبیل در این سال در صنعت بیمه استان حدود ۲۹۲۱۱۴ فقره بیمه‌نامه می‌باشد که ۲۶/۲ درصد نسبت به سال گذشته رشد داشته است. سهم بیمه‌نامه‌های اتومبیل از کل بیمه‌نامه‌های استان حدود ۸۵/۴ درصد می‌باشد.

مجموع حق بیمه تولیدی بیمه‌های اتومبیل استان ۳۰۱۶۰۱ میلیون ریال می‌باشد که بیش از ۱۲/۲ درصد نسبت به سال گذشته رشد داشته است. سهم حق بیمه تولیدی بیمه‌های اتومبیل از کل حق بیمه‌های تولیدی صنعت بیمه حدود ۷۱/۲ درصد می‌باشد. به عبارت دیگر بیمه‌های اتومبیل ۷۱/۲ درصد از بازار بیمه استان را به خود اختصاص داده‌اند. حق بیمه سرانه بیمه‌های اتومبیل استان ۲۵۲/۴ هزار ریال می‌باشد. بیمه‌های اتومبیل ویژگی‌های خاصی دارد، به عنوان مثال مردم در برابر افزایش نرخ حق بیمه اتومبیل حساسیت بیشتری نسبت به سایر رشته‌های بیمه‌ای دارند.

تعداد خسارت واقع شده بیمه‌های اتومبیل استان ۲۰۰۱۱ فقره می‌باشد که ۰/۸ درصد نسبت به سال قبل رشد نموده است. سهم خسارت‌های واقع شده بیمه‌های اتومبیل از کل خسارت‌های بیمه استان ۳۷ درصد می‌باشد. خسارت پرداختی بیمه‌های اتومبیل استان بالغ بر ۲۴۷۸۱۴ میلیون ریال می‌باشد که ۶ درصد نسبت به سال گذشته کاهش یافته است. سهم خسارت پرداختی بیمه‌های اتومبیل از کل خسارت‌های پرداختی صنعت بیمه استان حدود ۷۴/۴ درصد می‌باشد. ضریب خسارت بیمه‌های اتومبیل در سال ۱۳۸۸ حدود ۸۲/۲ درصد می‌باشد. در حالی که این ضریب در سال ۱۳۸۷ حدود ۹۸/۱ درصد بوده است؛ یعنی ضریب خسارت ۱۵/۹ واحد کاسته شده است که بیانگر کاهش تعداد تصادفات جاده‌ای در سطح استان می‌باشد، بنابراین با مقایسه سهم از بازار و خسارت‌های بیمه‌های اتومبیل در کشور و استان، به وضوح مشخص است که صنعت بیمه استان وابستگی بیشتری به بیمه‌های اتومبیل در مقایسه با صنعت بیمه کشور دارد.

دلایل اصلی بالا بودن ضریب خسارت بیمه‌های اتومبیل که زیان‌هنگفتی را بر شرکت‌های بیمه تحمیل می‌کند عبارتند از (غیائی مقدم، ۱۳۸۲):

- تأثیرپذیری بالای رشته بیمه اتومبیل از میزان رقم دیه در کشور. یکی از عوامل تأثیرگذار در ضریب خسارت بیمه‌های اتومبیل مقوله دیه می‌باشد که هر ساله از سوی ستاد دیه کشور وابسته به قوه قضائیه تعیین و ابلاغ می‌گردد که در سال‌های اخیر روندی صعودی را طی نموده است.

- فزونی خسارت‌ها و غرامت‌های پرداختی به اشخاص ثالث از نظر تعداد و میزان

- افزایش هزینه‌های تعمیر وسایل نقلیه به دلیل وجود تورم، بالا رفتن دستمزدها، افزایش تدریجی قیمت قطعات یدکی و بالا رفتن سطح انتظارها و توقعات افراد جامعه از بیمه

- افزایش ترافیک و تعداد وسایل نقلیه که به فزونی حوادث رانندگی می‌انجامد. رشد روزافزون افزایش تعداد خودروها در کشور که طی سال‌های اخیر بسیار قابل ملاحظه و چشمگیر بوده است؛ به نحوی که طبق آمارهای رسمی موجود در کشور طی ۴ سال اخیر به اندازه ۴۰ سال گذشته خودرو در کشور تولید شده است.

- رشد ناکافی جاده‌های مناسب و بزرگراه‌ها که نتوانسته‌اند از پس فشار روزافزون وسایل نقلیه ترافیک‌زای موجود برآیند و از شمار حوادث و شدت آنها بکاهند.

- کافی نبودن حق بیمه در مقابل افزایش روزافزون میزان خسارت‌ها

از مهم‌ترین راهکارهای کاهش ضریب خسارت بیمه‌های اتومبیل در صنعت بیمه کشور عبارتند از انجام اقدامات اصلی و اساسی از سوی نهادهای کلیدی و تأثیرگذار یعنی مجلس شورای اسلامی در مقام قانونگذار، وزارت راه و ترابری، راهنمایی و رانندگی و خودروسازان و بیمه‌گران جهت بهبود و اصلاح زیرساخت‌های حمل‌ونقل کشور که در ذیل به آنها اشاره می‌شود.

۶-۱-۱. اقدامات نهادهای قانونگذار و تصمیم‌گیر

اصلاح و بروزرسانی قانون و آیین‌نامه راهنمایی و رانندگی کشور با مشارکت و همکاری پلیس راهور در راستای افزایش قدرت بازدارندگی قانون در رسیدگی به تخلفات رانندگی.

ایجاد رویکرد امتیازمحور علاوه بر رویکرد صرف جرمه‌محور در قوانین و آیین‌نامه‌های رانندگی، انحصارزدایی از صنعت خودروی کشور، تسهیل ورود خودروهای وارداتی با کیفیت و ایمنی بالا به داخل کشور از طریق تصویب طرح کاهش سالانه و پلکانی تعرفه و عوارض گمرکی واردات خودرو و کاهش حمایت‌های تعرفه‌ای از صنعت خودرو، الزام صاحبان تمام وسایل نقلیه به دریافت بیمه‌نامه به‌ویژه موتورسیکلت‌ها.

یکی از راهکارهای اصلی کاهش میزان تصادفات رانندگی در کشور، اصلاح قانون بیمه شاخص ثالث می‌باشد، به گونه‌ای که اکنون بیمه شخص ثالث خودرو محور بوده و برای خودرو صادر می‌گردد که مشکلات عدیده‌ای را در نقل و انتقالات خودرو و سوابق بیمه‌ای آن و همچنین سوابق رانندگی مالک آن

به وجود می‌آورد. در حالی که بیمه شخص ثالث می‌بایست راننده‌محور بوده و با توجه به سوابق رانندگی مالک خودرو صادر گردد که می‌تواند انگیزه‌ای باشد برای کاهش میزان تخلفات و تصادفات رانندگی. صدور بیمه شاخص ثالث می‌تواند به گونه‌ای اصلاح شود که رانندگان را تشویق کند از رفتار پرخطر هنگام رانندگی پرهیز و با احتیاط بیشتری رانندگی کنند. شرکت‌های بیمه گر می‌بایست بتوانند رانندگان را براساس نحوه رانندگی‌شان دسته‌بندی کنند. به‌طور کلی، می‌توان رانندگان را به دو دسته کم‌خطر و پرخطر دسته‌بندی نمود. رانندگان پرخطر بیشتر در معرض تصادف قرار داشته و شرکت‌های بیمه می‌بایست مبالغ بیشتری بابت خسارت این دسته از رانندگان پرداخت نمایند، در مقابل رانندگان کم‌خطر که با احتیاط رانندگی می‌نمایند با احتمال کمتری در معرض تصادف قرار می‌گیرند. از این رو شرکت‌های بیمه باید براساس خطرپذیری رانندگان نرخ بیمه را تعیین کنند؛ به‌عبارتی افراد پرخطر باید حق بیمه بیشتر و افراد با احتیاط حق بیمه کمتری پرداخت نمایند. طبقه‌بندی رانندگان براساس خطرپذیریشان به ۲ گروه مذکور به آسانی امکان‌پذیر نیست و اکثر شرکت‌های بیمه اطلاعات دقیقی در خصوص این موضوع در اختیار ندارند. در این راستا می‌بایست جهت شناسایی خطرپذیری رانندگان سازوکاری سیستمی از طریق اطلاعات و سوابق تخلفات گواهینامه راننده، ایجاد و راه‌اندازی گردد. خوشبختانه طبق قوانین جدید راهنمایی و رانندگی که تخلفات رانندگی هر فرد در سوابق گواهینامه‌اش ثبت و ضبط می‌شود این امکان فراهم می‌گردد تا درخصوص شناسایی رانندگان اقدام نمود.

زمانی که خودرویی بیمه باشد، هر راننده‌ای می‌تواند از بیمه آن خودرو استفاده کند. با نقل و انتقال خودرو نیز سابقه بیمه همراه با خودرو منتقل می‌شود و اگر خودرو در گذشته تصادفی داشته، از سابقه راننده قبلی به سابقه راننده جدید منتقل می‌شود و راننده جدید نمی‌تواند از تخفیف بیمه استفاده کند. در این شرایط این امکان برای رانندگان بدسابقه و پرخطر فراهم می‌شود تا با تعویض خودرو سابقه خود را پنهان کنند. در حالی که برای تشویق رانندگان به دوری از رفتارهای پرخطر هنگام رانندگی می‌توان از بیمه شخص ثالث و بیمه بدنه خودرو به‌عنوان یک ابزار استفاده نمود. در صورت صدور بیمه‌نامه برای راننده (و نه خودرو) دیگر با نقل و انتقال خودرو تغییری در سابقه رانندگی شخص صورت نمی‌گیرد و راننده نمی‌تواند گذشته را تغییر دهد. این به راننده انگیزه بیشتری می‌دهد تا با دوری از رفتار پرخطر در هنگام رانندگی تلاش نماید سابقه رانندگی خود را سالم نگهدارد و خود را به‌عنوان راننده کم‌خطر معرفی کند.

از سویی صدور بیمه برای رانندگان مزیت دیگری نیز دارد. در این صورت تمام رانندگان می‌بایست برای خود بیمه تهیه کنند. به‌عنوان مثال، در حال حاضر با پرداخت یک حق بیمه چندین راننده می‌تواند از خودروی بیمه‌شده استفاده کنند و این عامل کارایی در بازار بیمه را مختل می‌کند، زیرا هرچه تعداد رانندگان یک وسیله بیشتر باشد احتمال تصادف با آن خودرو افزایش می‌یابد، همچنین صدور بیمه برای رانندگان موجب می‌گردد تعداد بیشتری بیمه‌نامه فروخته شود که حتی می‌تواند به کاهش حق بیمه‌های پرداختی توسط هر راننده منجر شود.

در نهایت اینکه شرکت‌های بیمه باید همانند دیگر کشورها، در هنگام صدور بیمه‌نامه ویژگی‌های فردی هر راننده نظیر سن، جنسیت، سواد، تجربه رانندگی (سال اخذ گواهینامه) سال‌هایی که از مزایای بیمه‌نامه استفاده نکرده است و ... را در تعیین حق بیمه به کار گیرند و بیمه شخص ثالث را برای راننده - و نه خودرو - صادر نمایند. همچنین باید این اختیار به شرکت‌های بیمه داده شود که حق بیمه بیشتری از رانندگان پرخطر دریافت نمایند.

۶-۱-۲. اقدامات راهنمایی و رانندگی

فرهنگ‌سازی و اطلاع‌رسانی بیشتر جهت بهبود عملکرد و کاهش نقش عامل انسانی در تصادفات و سوانح رانندگی، اعمال کنترل‌های نامحسوس بیشتر و برخورد جدی با متخلفان، سختگیری بیشتر در اعطای مجوزهای آموزشگاه‌ها و گواهینامه‌های رانندگی و تدوین آیین‌نامه و دستورالعمل مشخص جهت اعمال امتیازات مثبت و منفی در رانندگی افراد و حفظ در سوابق گواهینامه آنها.

۶-۱-۳. اقدامات وزارت راه و ترابری

توسعه زیرساخت‌های حمل‌ونقل نظیر توسعه حمل‌ونقل ریلی به‌عنوان حمل‌ونقل ارزان و ایمن از ۱۰ هزار کیلومتر فعلی به اهداف مندرج در برنامه، توسعه حمل‌ونقل جاده‌ای، ارتقای ضریب ایمنی راه‌های مواصلاتی کشور و اصلاح نقاط حادثه‌خیز در جاده‌های درون و برون شهری و ...

۶-۱-۴. اقدامات خودروسازان

افزایش کیفیت خودروهای تولیدی داخل، ارتقای عمر ناوگان حمل‌ونقل جاده‌ای کشور در خودروهای سبک و سنگین، افزایش ضریب ایمنی خودروها از طریق نصب تجهیزات ایمنی چون ترمز ضدقفل (ABS)، نصب کیسه هوا (AirBag) و ... که از بروز حوادث فوتی و جرحی در سوانح رانندگی می‌کاهد.

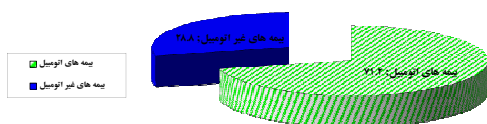
۶-۱-۵. اقدامات شرکت‌های بیمه‌گر

در این خصوص می‌توان اذعان نمود که یک راهکار اجرایی و عملیاتی مؤثر در کاهش ضریب خسارت بیمه‌های اتومبیل در بلندمدت که می‌بایست به‌صورت قانونی و با یک دستورالعمل مشخص و از سوی شرکت‌های بیمه‌گر مدنظر قرار گیرد، اعمال سوابق رانندگی (مثبت و منفی) بیمه‌گذار در بیمه‌نامه‌های اتومبیل (اعم شخص ثالث، حوادث سرنشین و بدنه) در محاسبه نرخ حق بیمه می‌باشد که می‌تواند به‌عنوان یک اهرم تشویقی و یا تنبیهی در فروش بیمه‌های اتومبیل عمل نماید. به‌عنوان مثال شرکت‌های بیمه‌گر می‌توانند از محل درآمد حق بیمه‌های دریافتی خود بخشی را جهت بهبود زیرساخت‌های حمل‌ونقل به‌صورت مشارکتی با راه و ترابری و بخشی را در صنعت خودرو با مشارکت خودروسازان جهت افزایش ضریب ایمنی خودرو سرمایه‌گذاری نمایند تا در بلندمدت شاهد بازده آن در قالب کاهش میزان تصادفات و سوانح رانندگی و به‌تبع آن کاهش چشمگیر تلفات و حوادث فوتی و جرحی و ... باشند.

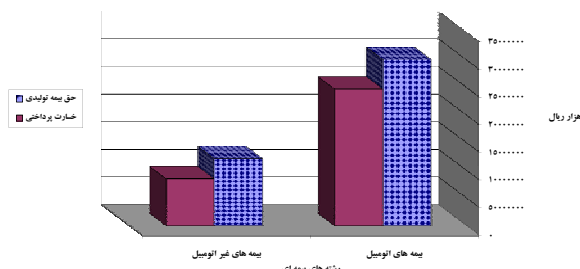
۶-۲. بیمه‌های غیر اتومبیل

کل حق بیمه تولیدی بیمه‌های غیر اتومبیل کشور در سال ۱۳۸۸ بالغ بر ۱۸۵۶۵/۴ میلیارد ریال بوده است که نزدیک به ۴۰ درصد بازار بیمه کشور را به خود اختصاص داده‌اند. کل خسارت پرداختی بیمه‌های غیر اتومبیل کشور در سال ۱۳۸۸ بالغ بر ۹۸۶۲/۸ میلیارد ریال بوده است که بیش از ۳۰ درصد از خسارت‌های بازار بیمه را شامل می‌شود. ضریب خسارت بیمه‌های غیر اتومبیل کشور ۵۳/۱ درصد می‌باشد.

در سال ۱۳۸۸ تعداد بیمه‌نامه‌های صادره غیر اتومبیل در صنعت بیمه استان حدود ۵۰۰۵۳ فقره بیمه‌نامه می‌باشد که ۳/۳ درصد نسبت به سال گذشته کاهش داشته است. سهم بیمه‌نامه‌های غیر اتومبیل از کل بیمه‌نامه‌های استان حدود ۱۴/۶ درصد می‌باشد. مجموع حق بیمه تولیدی بیمه‌های غیر اتومبیل استان ۱۲۲۰۷۸ میلیون ریال می‌باشد که بیش از ۲/۳ درصد نسبت به سال گذشته کاهش یافته است. سهم حق بیمه تولیدی بیمه‌های غیر اتومبیل از کل حق بیمه‌های تولیدی صنعت بیمه حدود ۲۸/۸ درصد می‌باشد. به عبارت دیگر بیمه‌های غیر اتومبیل ۲۸/۸ درصد از بازار بیمه استان را به خود اختصاص داده‌اند. حق بیمه سرانه بیمه‌های غیر اتومبیل استان ۱۰۲/۲ هزار ریال می‌باشد. تعداد خسارت واقع شده بیمه‌های غیر اتومبیل استان ۳۴۰۹۹ فقره می‌باشد که ۱۶/۳ درصد نسبت به سال گذشته رشد نموده است. سهم خسارت‌های واقع شده بیمه‌های غیر اتومبیل از کل خسارت‌های بیمه استان ۶۳ درصد می‌باشد. خسارت پرداختی بیمه‌های غیر اتومبیل استان بالغ بر ۸۵۳۵۲ میلیون ریال می‌باشد که ۳۲/۷ درصد نسبت به سال گذشته افزایش یافته است. سهم خسارت پرداختی بیمه‌های غیر اتومبیل از کل خسارت‌های پرداختی صنعت بیمه استان حدود ۲۵/۶ درصد می‌باشد. ضریب خسارت بیمه‌های غیر اتومبیل در سال ۱۳۸۸ حدود ۶۹/۹ درصد می‌باشد، در حالی که این ضریب در سال ۱۳۸۷ حدود ۵۱/۵ درصد بوده است یعنی ضریب خسارت ۱۸/۴ واحد افزوده شده است.

نمودار ۱. سهم از بازار بیمه‌های اتومبیل و غیر اتومبیل استان در سال ۱۳۸۸

نمودار ۲- حق بیمه تولیدی و خسارت پرداختی استان به تفکیک بیمه‌های اتومبیل و غیر اتومبیل در سال ۱۳۸۸

۷. تحلیل بیمه‌های زندگی و غیر زندگی

۷-۱. بیمه‌های زندگی

در بیمه‌های زندگی بیمه‌گذار می‌تواند بر حسب شرط دریافت مزایای بیمه‌نامه (حیات یا فوت بیمه شده)، نحوه دریافت مزایا (یکجا یا به صورت مستمری)، زمان دریافت مزایا و نحوه پرداخت حق بیمه، هر نوع بیمه‌نامه‌ای که پاسخگوی نیازش باشد خریداری نماید. بیمه‌نامه‌های زندگی به دو صورت انفرادی و گروهی صادر شده و بیمه‌شدگان را تحت پوشش قرار می‌دهند. رایج‌ترین بیمه‌نامه انفرادی در این رشته، بیمه‌نامه عمر و پس‌انداز است که علاوه بر جنبه پس‌انداز و تشکیل سرمایه خطر فوت را تحت پوشش قرار می‌دهد. مزایای بیمه‌نامه انفرادی می‌تواند به شرط فوت بیمه شده به بازماندگان وی (یا ذینفع بیمه‌نامه) تعلق یابد. یکی از نمونه‌های بیمه‌نامه‌های گروهی بیمه‌نامه عمر کارکنان دولت است که کارمندان یک سازمان دولتی را تحت پوشش قرار می‌دهد.

انواع بیمه‌های زندگی شامل بیمه عمر زمانی، عمر و پس‌انداز، عمر مانده بدهکار، عمر کارکنان دولت، سایر بیمه‌های عمر گروهی و ... می‌باشد. ذخایر بیمه زندگی از محل حق بیمه‌هایی که بیمه‌گذاران پرداخت می‌نمایند جمع می‌شود. این مبالغ را مدیران متخصص در زمینه‌های گسترده‌ای سرمایه‌گذاری می‌کنند. سود حاصل از این سرمایه‌گذاری‌ها به سرمایه بیمه‌نامه زندگی افزوده می‌شود.

کل حق بیمه تولیدی بیمه‌های زندگی کشور در سال ۱۳۸۸ بالغ بر ۳۲۰۶/۲ میلیارد ریال بوده است که ۹/۹ درصد بازار بیمه کشور را به خود اختصاص داده‌اند. کل خسارت پرداختی بیمه‌های زندگی کشور در سال ۱۳۸۸ بالغ بر ۱۳۴۷/۸ میلیارد ریال بوده است که حدود ۴/۴ درصد از خسارت‌های بازار بیمه را شامل می‌شود. ضریب خسارت بیمه‌های زندگی کشور ۱۲۴/۴۸ درصد بوده است.

در سال ۱۳۸۸ تعداد بیمه‌نامه‌های صادره زندگی در صنعت بیمه استان حدود ۳۵۲۸ فقره بیمه‌نامه می‌باشد که ۳۶ درصد نسبت به سال گذشته رشد نموده است. نسبت بیمه‌نامه‌های صادره زندگی به کل بیمه‌نامه‌های صنعت که بیانگر سهم بیمه‌نامه‌های زندگی در صنعت بیمه استان می‌باشد کمی بیش از یک درصد است.

مجموع حق بیمه تولیدی بیمه‌های زندگی استان ۸۹۱۸ میلیون ریال می‌باشد. شاخص نرخ رشد حق بیمه‌های زندگی استان ۴۶- می‌باشد که نشان از کاهش پرتفوی بیمه‌های زندگی دارد. نسبت حق بیمه‌های زندگی به کل حق بیمه‌های صنعت که بیانگر سهم حق بیمه تولیدی بیمه‌های زندگی در صنعت بیمه دارد حدود ۲/۱ درصد می‌باشد. به عبارت دیگر بیمه‌های زندگی تنها ۲ درصد از بازار بیمه استان را به خود اختصاص داده‌اند که ۵ واحد درصد کمتر از سهم کشور می‌باشد. حق بیمه سرانه بیمه‌های زندگی استان ۷/۵ هزار ریال می‌باشد. تعداد خسارت واقع شده بیمه‌های زندگی استان ۴۹۴ فقره می‌باشد که ۷۱/۵ درصد نسبت به سال گذشته رشد نموده است. سهم خسارت‌های واقع شده بیمه‌های زندگی از کل خسارت‌های بیمه استان ۰/۹۱ درصد می‌باشد.

خسارت پرداختی بیمه‌های زندگی استان بالغ بر ۴۸۳۱ میلیون ریال می‌باشد که بیش از ۱۸/۷ درصد نسبت به سال قبل کاهش یافته است. سهم خسارت پرداختی بیمه‌های زندگی از کل خسارت‌های پرداختی صنعت بیمه استان حدود ۱/۵ درصد می‌باشد. ضریب خسارت بیمه‌های زندگی در سال ۱۳۸۸ حدود ۵۴/۲ درصد می‌باشد، در حالی که این ضریب در سال ۱۳۸۷ حدود ۳۶ درصد بوده است یعنی ضریب خسارت ۱۸/۲ واحد افزوده شده است. مقایسه ضریب خسارت بیمه‌های زندگی استان با کشور بیانگر زیانده بودن بیمه‌های زندگی در کشور می‌باشند.

بر اساس یافته‌های تحقیقی در خصوص تخمین تابع تقاضای بیمه عمر در ایران که با استفاده از الگوهای سری زمانی و مدل‌های ARDL طی سال‌های (۱۳۸۲-۱۳۴۵) به دست آمده است عمده‌ترین عوامل تعیین کننده تقاضای بیمه‌های عمر در ایران درآمد و میزان تحصیلات است؛ به نحوی که ضریب کشش‌های درآمدی تابع تقاضای بیمه عمر در کوتاه مدت ۰/۰۳ و در بلندمدت ۰/۰۶ است که بیانگر ضروری بودن این کالا در سبد مصرفی خانوار است. تحصیلات یکی دیگر از متغیرهای مؤثر بر بیمه‌های عمر در ایران است و با افزایش تحصیلات خانوارها تقاضای آنها برای بیمه‌های عمر افزایش می‌یابد (رجبیان، ۱۳۸۵).

نرخ سپرده‌های بلندمدت، قیمت بیمه، درآمد، بازده سهام بورس اوراق بهادار و شاخص امید به زندگی از مهم‌ترین عوامل مؤثر بر تقاضا برای بیمه عمر در ایران می‌باشد. در این راستا قیمت بیمه رابطه معکوس قوی و مهمی با تقاضا برای بیمه عمر دارد. این یافته کاربرد بسیار زیادی برای سیاست‌گذاری دارد؛ زیرا از این نتیجه می‌توان استراتژی‌های قیمت‌گذاری برای بیمه عمر را تنظیم نمود.

به طور قطع پایین بودن سهم و جایگاه بیمه‌های عمر و زندگی در صنعت بیمه کشور و استان می‌تواند دلایل متفاوتی داشته باشد. به عنوان مثال این موضوع بیانگر ضعف بیمه‌گران در ارائه و معرفی مناسب و

صحیح بیمه‌های زندگی و نقش آن در رفاه و زندگی خانوارها (به لحاظ جنبه‌های پس‌اندازی و دیگر مزایا) و همچنین پایین بودن سطح فرهنگ بیمه‌ای بیمه‌گذاران (مردم استان) به‌ویژه در ارتباط با بیمه‌های زندگی است. این موضوع به‌طور قطع مسئولیت شرکت‌های بیمه‌ای را، در مقام نهاد بیمه‌گر بیش‌ازپیش سنگین می‌نماید تا با ارائه آموزش‌ها و اطلاع‌رسانی‌های گسترده این رشته بیمه‌ای به بیمه‌گذاران در خصوص ارتقای فرهنگ بیمه‌ای به‌ویژه در بیمه‌های زندگی بیش از گذشته فعالیت نمایند.

البته لازم بذکر است که به‌دلیل جنبه‌های پس‌اندازی و تشکیل سرمایه بیمه‌های عمر که ماهیت پس‌انداز بلندمدت را برای خانوارها دارا می‌باشند این بیمه می‌بایست برای بیمه‌گذاران از جذابیت‌های لازم در قبال سایر رقبا در ارائه محصولات پس‌اندازی نظیر سپرده‌های بانکی بلندمدت و... برخوردار باشد تا بیمه‌گذاران عمر ترغیب به خرید بیمه‌های عمر و پس‌انداز (زندگی) گردند که این جذابیت می‌تواند در ارائه سود و مزایای بیشتر در مقایسه با سپرده‌های بلندمدت بانکی تعریف گردد. از دیگر راهکارهای اساسی توسعه بیمه‌های عمر و زندگی در صنعت بیمه می‌توان به مواردی نظیر اصلاح آیین‌نامه بیمه‌های زندگی توسط بیمه مرکزی ایران به‌عنوان نهاد ناظر و متولی اصلی بیمه در کشور و همچنین تأسیس و راه‌اندازی شرکت‌های تخصصی بیمه‌های عمر برای ارتقای جایگاه بیمه‌های عمر و زندگی در صنعت بیمه اشاره نمود.

۲-۷. بیمه‌های غیرزندگی

کل حق بیمه تولیدی بیمه‌های غیرزندگی کشور در سال ۱۳۸۸ بالغ بر ۴۳۲۵۳/۵ میلیارد ریال بوده است که ۹۳/۱ درصد بازار بیمه کشور را به خود اختصاص داده‌اند. کل خسارت پرداختی بیمه‌های غیرزندگی کشور در سال ۱۳۸۸ بالغ بر ۲۹۴۰۴/۵ میلیارد ریال بوده است که حدود ۹۵/۶ درصد از خسارت‌های بازار بیمه را شامل می‌شود. ضریب خسارت بیمه‌های غیرزندگی کشور ۶۷/۹ درصد می‌باشد.

در سال ۱۳۸۸ تعداد بیمه‌نامه‌های صادره غیرزندگی در صنعت بیمه استان حدود ۳۳۸۶۳۹ فقره می‌باشد که ۲۰/۶ درصد نسبت به سال گذشته رشد نموده است. سهم بیمه‌نامه‌های غیرزندگی از کل بیمه‌نامه‌های صنعت استان حدود ۹۷/۹ درصد می‌باشد.

مجموع حق بیمه تولیدی بیمه‌های غیرزندگی استان ۴۱۴۷۶۱ میلیون ریال می‌باشد که بیش از ۹/۹ درصد نسبت به سال گذشته افزایش یافته است. سهم حق بیمه تولیدی بیمه‌های غیرزندگی از کل حق بیمه‌های تولیدی صنعت بیمه حدود ۹۸ درصد می‌باشد. به عبارت دیگر بیمه‌های غیرزندگی ۹۸ درصد از بازار بیمه استان را به خود اختصاص داده‌اند. حق بیمه سرانه بیمه‌های غیرزندگی استان ۳۷۴/۱ هزار ریال می‌باشد.

تعداد خسارت واقع شده بیمه‌های غیرزندگی استان ۵۳۶۱۶ فقره می‌باشد که ۹/۷ درصد نسبت به سال گذشته رشد نموده است. سهم خسارت‌های واقع شده بیمه‌های غیرزندگی از کل خسارت‌های بیمه استان کمی بیش از ۹۹ درصد می‌باشد.

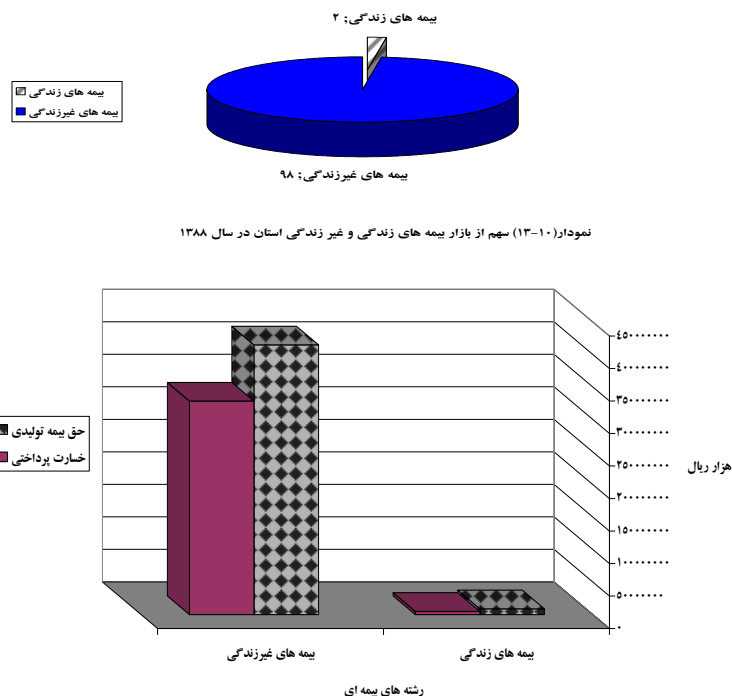
خسارت پرداختی بیمه‌های غیرزندگی استان بالغ بر ۳۲۸۳۳۵ میلیون ریال می‌باشد که بیش از ۱/۹ درصد نسبت به سال قبل افزایش یافته است. سهم خسارت پرداختی بیمه‌های غیرزندگی از کل خسارت‌های پرداختی صنعت بیمه استان حدود ۹۸/۵ درصد می‌باشد. ضریب خسارت بیمه‌های غیرزندگی در سال ۱۳۸۸ حدود ۷۹/۲ درصد می‌باشد. در حالی که این ضریب در سال ۱۳۸۷ حدود ۸۵/۴ درصد بوده است؛ یعنی ضریب خسارت ۶/۲ واحد کاسته شده است.

همانطور که مشاهده می‌شود صنعت بیمه استان به لحاظ بیمه‌های زندگی در قیاس با بیمه‌های غیرزندگی دچار ضعف مفرط می‌باشد؛ به نحوی که غالب سهم های بیمه‌های زندگی چه به لحاظ بیمه‌نامه و حق بیمه‌ها و چه به لحاظ خسارات واقع شده و پرداختی از صنعت و بازار بیمه استان بسیار ناچیز و کمتر از ۲ درصد و گاهی حدود یک درصد می‌باشد.

به‌طور قطع پایین بودن سهم و جایگاه بیمه‌های عمر و زندگی در صنعت بیمه کشور و استان می‌تواند دلایل متفاوتی داشته باشد. به‌عنوان مثال این موضوع بیانگر ضعف بیمه‌گران در ارائه و معرفی مناسب و صحیح بیمه‌های زندگی و نقش آن در رفاه و زندگی خانوارها (به لحاظ جنبه‌های پس‌اندازی و دیگر مزایا) و همچنین پایین بودن سطح فرهنگ بیمه‌ای بیمه‌گذاران (مردم استان) به‌ویژه در ارتباط با بیمه‌های زندگی است. این موضوع، به‌طور قطع مسئولیت شرکت‌های بیمه‌ای را در مقام نهاد بیمه‌گر، بیش از پیش سنگین می‌نماید تا با ارائه آموزش‌ها و اطلاع‌رسانی‌های گسترده این رشته بیمه‌ای به بیمه‌گذاران در خصوص ارتقای فرهنگ بیمه‌ای به ویژه در بیمه‌های زندگی بیش از گذشته فعالیت نمایند.

بر اساس یافته‌های تحقیقی در خصوص تخمین تابع تقاضای بیمه عمر در ایران که با استفاده از الگوهای سری‌زمانی و مدل‌های ARDL طی سال‌های (۱۳۸۲-۱۳۴۵) به‌دست آمده است عمده‌ترین عوامل تعیین‌کننده تقاضای بیمه‌های عمر در ایران در آمد و میزان تحصیلات است؛ به نحوی که ضریب کشش‌های درآمدی تابع تقاضای بیمه عمر در کوتاه‌مدت ۰/۰۳ و در بلندمدت ۰/۰۶ است که بیانگر ضروری بودن این کالا در سبد مصرفی خانوار است. تحصیلات یکی دیگر از متغیرهای مؤثر بر بیمه‌های عمر در ایران است و با افزایش تحصیلات خانوارها تقاضای آنها برای بیمه‌های عمر افزایش می‌یابد.

البته لازم بذکر است که به‌دلیل جنبه‌های پس‌اندازی و تشکیل سرمایه بیمه‌های عمر که ماهیت پس‌انداز بلندمدت را برای خانوارها دارا می‌باشند، این بیمه می‌بایست برای بیمه‌گذاران از جذابیت‌های لازم در قبال سایر رقبا در ارائه محصولات پس‌اندازی نظیر سپرده‌های بانکی بلندمدت و... برخوردار باشد تا بیمه‌گذاران عمر، ترغیب به خرید بیمه‌های عمر و پس‌انداز (زندگی) نمایند که این جذابیت می‌تواند در ارائه سود و مزایای بیشتر در مقایسه با سپرده‌های بلندمدت بانکی تعریف گردد. از دیگر راهکارهای اساسی توسعه بیمه‌های عمر و زندگی در صنعت بیمه می‌توان به مواردی نظیر اصلاح آیین‌نامه بیمه‌های زندگی توسط بیمه مرکزی ایران به‌عنوان نهاد ناظر و متولی اصلی بیمه در کشور و همچنین تأسیس و راه‌اندازی شرکت‌های تخصصی بیمه‌های عمر برای ارتقای جایگاه بیمه‌های عمر و زندگی در صنعت بیمه اشاره نمود.

نمودار (۱۰-۱۲) حق بیمه تولیدی و خسارت پرداختی استان به تفکیک بیمه های زندگی و غیر زندگی در سال ۱۳۸۸

۸. شاخص های کارایی عملکرد صنعت بیمه

۸-۱. شاخص های کارایی بیمه نامه و حق بیمه ها

۸-۱-۱. شاخص نسبت بیمه نامه به شعب

شاخص نسبت بیمه نامه به شعب استان در سال ۱۳۸۷ حدود ۲۳۶۰۸ فقره بیمه نامه به ازای هر شعبه بوده است که با ۳/۴ درصد تنزل به ۲۲۸۱۱ فقره در سال ۱۳۸۸ رسیده است؛ در حالی که این نسبت در کشور ۴۴۷۵۱ فقره به ازای هر شعبه بوده است که با ۵/۲ درصد تنزل روپرو شده است. به عبارت دیگر هر شعبه بیمه در کشور حدود ۲ برابر شعب استان بیمه نامه صادر نموده اند.

۸-۱-۲. شاخص نسبت بیمه نامه به نمایندگی

در سال ۱۳۸۸ هر یک از نمایندگی های شرکت های بیمه استان به طور متوسط حدود ۱۵۲۱ فقره بیمه نامه صادره نموده اند که در مقایسه با سال قبل ۹/۳ درصد تنزل داشته است. هر یک از نمایندگی های کشور ۲۱۴۹ فقره بیمه نامه صادر نموده اند که ۱۹/۲ درصد نسبت به سال قبل کاهش داشته است که از شاخص استان بالاتر است.

۸-۳. شاخص نسبت بیمه‌نامه به کارگزاری

هر یک از کارگزاری‌های شرکت‌های بیمه استان به‌طور متوسط حدود ۱۱۴۰۵۶ فقره بیمه‌نامه صادره نموده‌اند که در مقایسه با سال قبل ۲۰/۸ درصد رشد داشته است. در حالی که این نسبت در کشور ۱۱۳۵۸۶ فقره بیمه‌نامه به ازای هر کارگزاری بوده است که از استان پایین‌تر می‌باشد و ۱/۴ درصد کاهش را نیز نشان می‌دهد. شاخص نسبت حق بیمه تولیدی به شعب، نمایندگی و کارگزاری‌های بیمه از دیگر شاخص‌های مهم و اساسی سنجش کارایی عملکرد شرکت‌های بیمه می‌باشد که عملکرد بیمه‌گران را در خصوص تولید حق بیمه‌ها نشان می‌دهد که عبارتند از:

۸-۴. شاخص نسبت حق بیمه تولیدی به شعب

این شاخص در استان در سال ۱۳۸۷ بالغ بر ۳۲۸۱۶ میلیون ریال به ازای هر شعبه بوده است که با نزدیک به ۱۴ درصد کاهش به ۲۸۲۴۵ میلیون ریال در سال ۱۳۸۸ رسیده است. این شاخص در کشور با ۱/۷ درصد رشد ۶۳۵۵۶ میلیون ریال است که بیش از ۲ برابر استان می‌باشد.

۸-۵. شاخص نسبت حق بیمه به نمایندگی

این شاخص در استان در سال ۱۳۸۸ بالغ بر ۱۸۸۳ میلیون ریال به ازای هر نمایندگی می‌باشد که ۱۹/۲ درصد کاهش را نسبت به سال گذشته تجربه نموده است؛ در حالی که هر نمایندگی در کشور به‌طور متوسط ۳۰۵۲ میلیون ریال حق بیمه تولید نموده که از استان بالاتر است.

۸-۶. شاخص نسبت حق بیمه به کارگزاری

شاخص نسبت حق بیمه به کارگزاری استان ۱۴۱۲۲۶ میلیون ریال می‌باشد که ۷/۶ درصد رشد داشته است. در صورتی که نسبت حق بیمه به کارگزاری کشور با ۵/۸ درصد رشد ۱۶۱۳۱۸ میلیون ریال است که بیش از ۲۰ میلیون ریال از استان بالاتر می‌باشد.

۸-۲. شاخص‌های کارایی پرداخت خسارت‌ها

۸-۲-۱. شاخص نسبت خسارت پرداختی به شعب

شاخص نسبت خسارت پرداختی به شعب استان در سال ۱۳۸۷ حدود ۲۷۳۴۱ میلیون ریال خسارت به ازای هر شعبه بوده است که با ۱۸/۸ درصد تنزل به ۲۲۲۱۱ میلیون ریال در سال ۱۳۸۸ رسیده است، در حالی که هر شعبه در کشور با ۱۰/۳ درصد رشد به‌طور متوسط ۴۲۰۶۹ میلیون ریال خسارت پرداخت نموده است که چیزی حدود ۲ برابر استان می‌باشد.

۸-۲-۲. شاخص نسبت خسارت پرداختی به نمایندگی

در سال ۱۳۸۸ هر یک از نمایندگی‌های شرکت‌های بیمه استان به‌طور متوسط حدود ۱۴۸۱ میلیون ریال خسارت پرداخت نموده‌اند که در مقایسه با سال قبل ۲۳/۷ درصد تنزل داشته است. این نسبت در کشور با نزدیک به ۶ درصد تنزل ۲۰۲۰ میلیون ریال بوده که از استان بالاتر است.

۸-۲-۳. شاخص نسبت خسارت پرداختی به کارگزاری‌ها

هر یک از کارگزاری‌های شرکت‌های بیمه استان به‌طور متوسط حدود ۱۱۱۰۵۵ میلیون ریال خسارت پرداخت نموده‌اند که در مقایسه با سال گذشته ۱/۵ درصد رشد داشته است. هر یک از کارگزاری‌های بیمه کشور حدود ۱۰۶۷۷۹ میلیون ریال خسارت پرداخت نموده‌اند که ۱۴/۷ درصد نسبت به سال قبل رشد داشته است و از شاخص استان پایین‌تر می‌باشد.

با ملاحظه و مقایسه تطبیقی شاخص‌های کارایی عملکرد بیمه در کشور و استان به‌وضوح مشخص است که بجز در دو شاخص نسبت حق بیمه تولیدی به کارگزاری و شاخص نسبت خسارت پرداختی به کارگزاری (شاخص‌های استان بالاتر از کشور بوده) در سایر شاخص‌ها کارایی صنعت بیمه استان از متوسط صنعت بیمه کشور پایین‌تر می‌باشد که می‌تواند بیانگر ضعف بازاریابی شرکت‌های بیمه‌گر استان در مقایسه با کشور در فروش بیمه‌نامه باشد.

در پی یافته‌های حاصل از بررسی آثار و پیامدهای خصوصی‌سازی صنعت بیمه بر ساختار دارایی‌ها و سرمایه‌گذاری‌های شرکت‌های بیمه، ترکیب دارایی‌های شرکت‌های بیمه پس از خصوصی‌سازی نتایجی از قبیل تنوع بیشتر در حق بیمه‌ها، وضع حق بیمه‌های پایین‌تر و ... داشته است. همچنین ترکیب سرمایه‌گذاری‌ها نیز پس از خصوصی‌سازی تلاش برای کاهش سرمایه‌گذاری‌ها به‌صورت موجودی نزد بانک‌ها، سرمایه‌گذاری در طرح‌های پربازده و ... دیده می‌شود. به‌طور قطع این تغییر در ترکیب دارایی‌ها و سرمایه‌گذاری‌ها منجر به بهبود شاخص‌های کارایی عملکرد صنعت بیمه خواهد شد (حسینی‌زاد، ۱۳۸۳).

بنابراین ادامه روند خصوصی‌سازی صنعت بیمه در گذار از فضای دولتی حاکم بر صنعت بیمه کشور به سمت فضای رقابتی و پرهیز از انحصارات دولتی و افزایش رقابت‌پذیری در بازار بیمه و فراهم نمودن زمینه‌های آزادسازی و تسهیل مقررات (مطابق قانون اصل ۴۴) راهکار مؤثری برای افزایش کارایی این صنعت می‌باشد.

۹. چالش‌های توسعه صنعت بیمه

آسیب‌شناسی و عارضه‌یابی موانع و چالش‌های فراروی صنعت بیمه کشور و استان بدون شک یکی از ضروریات اجتناب‌ناپذیر در بهبود وضعیت و توسعه این صنعت می‌باشد که می‌بایست از سوی متخصصین

امر و برنامه‌ریزان و سیاستگذاران مدنظر قرار گیرد. ضروری است همراه با تحول از اقتصاد دولتی به اقتصاد متکی به مردم مطابق قانون اصل ۴۴ قانون اساسی، صنعت بیمه هم متحول شود. امروزه بیمه‌ها تنها واحدهایی برای جبران خسارت نیستند، بلکه بیمه نهاد مشوق سرمایه‌گذاری می‌باشد. صنعت بیمه در استان و کشور با موانع و چالش‌هایی روبرو است که می‌بایست راهکارهای متناسب با حل و برطرف نمودن آنها از سوی مسئولین بیمه‌ای اتخاذ گردد.

به‌طور قطع عمده موانع و مشکلات فراروی صنعت بیمه در استان، متأثر از چالش‌های کلان صنعت بیمه در سطوح ملی نظیر دولتی بودن ساختار صنعت بیمه، ضعف قوانین و مقررات بیمه‌ای، انحصاری بودن بازار و ... می‌باشد که به‌عنوان عوامل مسلط بر صنعت بیمه حاکم می‌باشند، اما به همراه این عوامل کلی و کلان صنعت بیمه استان نیز با توجه به تحلیل‌های این فصل با مشکلات و تنگنایی روبرو می‌باشد که در ذیل به برخی از آنها اشاره می‌گردد.

- حاکم نبودن فرهنگ بیمه‌ای و عدم احساس نیاز مردم استان به محصولات این بازار
- نامناسب بودن ترکیب پرتفوی صنعت بیمه کشور و استان به نحوی که سهم بیمه‌های زندگی از صنعت پایین و سهم بیمه‌های اتومبیل بالا می‌باشد.
- پایین بودن نسبت سهم بیمه‌های زندگی از کل صنعت بیمه استان در مقایسه با کشور که می‌طلبد در این حوزه شرکت‌های بیمه‌گر استان به‌طور جدی وارد شوند و اطلاع‌رسانی و فرهنگ‌سازی‌های لازم را انجام دهند. فقدان سیاست‌های تشویقی به‌منظور فعالیت شرکت‌های بیمه‌ای در زمینه بیمه‌های عمر، نارسایی در قوانین و آیین‌نامه‌ها، فقدان تعامل میان بانک‌ها و شرکت‌های بیمه به‌منظور ارائه محصولات مشترک بانک و بیمه و فقدان شرکت‌های تخصصی بیمه عمر از مشکلات موجود توسعه این بخش می‌باشند.
- متأثر بودن صنعت بیمه استان از بیمه‌های اتومبیل به پیروی از صنعت بیمه کشور که اکثراً با توجه به ضرایب خسارت بالا جزء بیمه‌های زیانده محسوب می‌شوند.
- کم بودن طیف و تنوع محصولات و رشته‌های بیمه‌ای استان
- عدم توجه به بیمه‌های اعتبار و پول در شرکت‌های بیمه استان
- بی‌اعتمادی بیمه‌گران و بیمه‌گذاران در پرداخت خسارت
- ضعف فناوری اطلاعات در صنعت بیمه استان
- پرداخت نامناسب و با تأخیر خسارت به بیمه‌گذاران از سوی بیمه‌گران که به‌عنوان یکی از ضعف‌های جدی مقوله بازاریابی بیمه تلقی می‌گردد.
- کمبود بازرسان مجرب و کارشناسان متخصص بیمه در واحدهای پرداخت خسارت
- بالا بودن ضرایب خسارت در اکثر رشته‌های بیمه‌ای

۱۰. راهکارهای توسعه صنعت بیمه

اکنون پس از عارضه‌یابی و آسیب‌شناسی مشکلات و چالش‌های صنعت بیمه می‌بایست راهکارهای اساسی هر یک از چالش‌ها ارائه گردیده و مورد بررسی و تحلیل قرار گیرد. از راهکارهای اصلی و تأثیرگذار در سطوح ملی که می‌تواند به‌عنوان یک عامل حاکم بر بازار و صنعت بیمه، نقش بسزایی در بهبود وضعیت صنعت بیمه چه در سطح کشور و چه در سطح استان داشته باشد آزادسازی و رفع انحصار از فعالیت‌های بیمه‌ای در راستای اصلاح و بهبود ساختار صنعت بیمه و با هدف گسترش و تعمیم رقابت در میان شرکت‌های بیمه است که این عامل مهم می‌بایست به‌عنوان دغدغه جدی مسئولین بیمه‌ای در دستور کار قرار گیرد. از دیگر راهکارهای بهبود و توسعه صنعت بیمه می‌توان به موارد ذیل اشاره نمود:

۱۰-۱. نهادینه کردن فرهنگ بیمه

بدون شک، آشنایی با بیمه و خدمات آن در سطح ملی موجب افزایش سطح آگاهی و ارتقای سطح زندگی، رفاه، آرامش و آسایش انسانهاست و یک ضرورت تلقی می‌شود. اینکه مردم از بیمه استقبال نمی‌کنند به عملکرد بیمه بر نمی‌گردد، بلکه به عدم آشنایی آنها با تعهدات و خدماتی است که بیمه ارائه می‌دهد. این ناآگاهی موجب می‌گردد که عده‌ای تصور نمایند هزینه‌های مربوط به حق بیمه، بیمه‌های بازرگانی زیاد است و آنها توان پرداخت آن را ندارند.

۱۰-۲. بسط و توسعه بیمه‌های عمر و زندگی

توسعه بیمه‌های عمر و زندگی از طریق اصلاح قوانین و آیین‌نامه‌های موجود بیمه عمر، فرهنگ‌سازی و اطلاع‌رسانی و ایجاد و راه‌اندازی شرکت‌های تخصصی بیمه عمر و ... می‌بایست در دستور کار بیمه‌گران قرار گیرد.

۱۰-۳. بسط و توسعه بیمه‌های خرد

یکی از راهکارهای اصلی ارتقای نقش صنعت بیمه در اقتصاد ملی و در اقتصاد استان، توجه به مقوله بیمه‌های خرد^۳ می‌باشد که با هدف حمایت از افراد کم‌درآمد مطرح است که شرکت‌های بیمه گر می‌توانند با انگیزه‌های سودآوری در این بخش فعال باشند. توسعه بیمه‌های خرد می‌تواند به‌عنوان یکی از پایه‌های جدید بیمه‌ای تلقی گردد.

۱۰-۴. حضور بیمه‌گران خارجی در صنعت بیمه

حضور بیمه‌گران خارجی در صنعت بیمه کشور که به منزله سرمایه‌گذاری خارجی در بازار اطمینان تلقی می‌گردد می‌تواند به افزایش درجه رقابت‌پذیری و در نهایت کارایی شرکت‌های بیمه‌گر داخلی بینجامد.

۱. بیمه خرد عبارت است از خدمات حمایتی که اقشار کم‌درآمد جامعه را در برابر خطرهای خاص در ازای پرداخت مبلغی معین (حق بیمه) متناسب با هزینه و احتمال ریسک و خطر پوشش داده شده، مورد حمایت قرار می‌دهد.

۱۰-۵. اصلاح نظام تعرفه‌ای و آزادسازی تعرفه‌ها

البته تا حدودی بحث اجرای طرح آزادسازی نرخ‌های تعرفه صنعت بیمه در سال ۱۳۸۸ انجام گردید.

۱۰-۶. بسط و توسعه فناوری اطلاعات در صنعت بیمه

- مشارکت صنعت بیمه در نظام تأمین مالی کشور در کنار دو نهاد مالی بانک و بورس

- پوشش ریسک‌های جدید نظیر ریسک نوسانات نرخ ارز توسط صنعت بیمه

اهش حق بیمه برخی رشته‌ها در چارچوب تحول تعرفه‌ها که کاهش فوق‌تقاضا برای بیمه‌نامه‌ها را افزایش می‌دهد.

۱۱. جمع‌بندی

در یک جمع‌بندی کلی می‌توان نتیجه گرفت صنعت بیمه کشور به‌عنوان یکی از اجزای مهم بازارهای مالی به‌تدریج نقش و جایگاه خود را در فرایند رشد و توسعه اقتصادی پیدا نموده و در حال رشد می‌باشد، اما این رشد کند است که به‌طور قطع نیاز به توجه بیشتر مسئولین سیاستگذار بیمه‌ای دارد. با این حال صنعت بیمه کشور هنوز سهم ناچیزی هم در سطح منطقه و هم در سطح جهانی و بین‌الملل دارد.

بازار بیمه کشور حرکت مناسب و مورد پذیرشی را به سوی خصوصی‌سازی در دهه ۱۳۸۰ آغاز نموده و با ابلاغ قانون سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی نیز زنجیره خصوصی‌سازی‌های این صنعت تکمیل گردید، به‌طوری‌که با واگذاری ۲ شرکت بیمه دولتی بزرگ آسیا و البرز به بخش خصوصی در راستای این قانون شاهد خصوصی‌سازی‌های گسترده و افزایش سهم بخش خصوصی در بازار بیمه هستیم. ضعف‌های جدی صنعت بیمه در کشور ناشی از فقدان فرهنگ بیمه‌ای مناسب در میان آحاد جامعه و همچنین ضعف در اطلاع‌رسانی و بازاریابی محصولات بیمه‌ای از سوی نهادهای بیمه‌گر می‌باشد. پایین بودن سهم بیمه‌های زندگی، بیمه‌های اعتبار، بیمه‌های خرد، بیمه تکافل و ... در بازار بیمه کشور از دیگر چالش‌های فراروی صنعت بیمه می‌باشد.

صنعت بیمه در سال ۱۳۸۶ شاهد صدور فرمان ۱۰ ماده‌ای رئیس‌جمهور در خصوص تشکیل کارگروه برنامه تحول در صنعت بیمه کشور به وزارت امور اقتصادی و دارایی بود که در این راستا تمام نهادهای بیمه‌گر کشور به هماهنگی وزارت اقتصاد نسبت به مطالعه، آسیب‌شناسی موانع و چالش‌های فرارو و همچنین ارائه راهکارهای تحول صنعت بیمه همت گماشتند.

در سال ۱۳۸۸ شاهد آزادسازی تعرفه حق بیمه از سوی بیمه مرکزی بودیم که البته به بهبود وضعیت رقابتی سالم در صنعت بیمه منجر نشد بلکه با توجه به وجود قدرت‌های انحصاری در بازار بیمه، این آزادسازی تعرفه‌ای یک رقابت مخرب میان شرکت‌های بیمه‌ای به وجود آورد که نتیجه آن متضرر شدن شرکت‌های بیمه‌ای خصوصی و کوچکتر در بازار بوده است؛ چراکه شرکت‌های بزرگ بیمه‌ای دولتی و خصوصی نظیر بیمه‌ایران و

آسیا به دلیل توانایی مالی بالا و همچنین سهم بازار، قدرت رقابت تعرفه‌ای را در کاهش داشته و در عوض شرکت‌های خردپای بیمه گر فاقد این قدرت رقابت تعرفه‌ای بوده‌اند و کم‌کم سهم ناچیز خود را نیز از بازار از دست خواهند داد. بنابراین پیشنهاد می‌گردد برای ارتقای کارایی و اثربخشی اعمال سیاست آزادسازی تعرفه‌ای و کاستن از نظارت‌های تعرفه‌ای، ابتدا با خصوصی سازی های گسترده و اجرای اصل ۴۴ انحصارات موجود در بازار بیمه را شکسته و تبدیل به بازار رقابتی کرده و بعد این سیاست را اجرا نماییم.

صنعت بیمه استان نیز با توجه به صنعتی بودن استان و قابلیت‌های بالای تولیدی و همچنین نزدیک بودن به تهران و بالا بودن سطح دانش و آگاهی مردم، سهم ناچیزی در صنعت بیمه کشور داراست که با قابلیت‌ها و توانمندی‌های استان سنخیت و سازگاری ندارد. لذا، این موضوع مهم می‌بایست با یک برنامه‌ریزی دقیق مورد توجه مسئولین بیمه‌ای استان قرار گیرد تا در یک برنامه میان‌مدت و یا بلندمدت بتوانیم سهم صنعت بیمه استان از کشور را ارتقا بخشیده و شاخص ضریب نفوذ بیمه استان را به ۲ درصد برسانیم.

منابع

- پاول، آلن (۱۳۸۶)، بیمه‌های مسئولیت، ترجمه علی اکبر ریشه، تهران: انتشارات کوهرسار.
- جلالی لواسانی، احسان (۱۳۸۳)، بررسی تأثیر متغیرهای کلان اقتصادی بر تقاضای بیمه‌های اشخاص، پایان‌نامه کارشناسی ارشد اقتصاد دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی.
- رجبیان، محمد اعظم (۱۳۸۵)، "تخمین تابع تقاضای بیمه عمر در ایران با استفاده از الگوهای سری زمانی و مدل‌های ARDL طی سال‌های (۱۳۸۲-۱۳۴۵)".
- غیائی مقدم، مرتضی (۱۳۸۲)، بررسی علل عدم رشد و توسعه بیمه شخص ثالث و بررسی علل زیانده بودن آن، پایان‌نامه کارشناسی ارشد علوم اقتصادی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اراک.
- کریمی، آیت (۱۳۷۲)، بیمه اموال و مسئولیت، جلد اول، تهران: انتشارات دانشکده امور اقتصادی، چاپ اول.
- مجموعه مقالات یازدهمین سمینار بیمه و توسعه (۱۳۸۴)، "راهکارهای توسعه رقابت در بازار بیمه کشور"، پژوهشکده بیمه وابسته به بیمه مرکزی ایران، چاپ اول.
- مجموعه مقالات سیزدهمین سمینار بیمه و توسعه (۱۳۸۶)، "بیمه‌های خرد"، پژوهشکده بیمه وابسته به بیمه مرکزی ایران، چاپ اول.
- همتی پور، سعید (۱۳۸۳)، برنامه‌ریزی و توسعه شرکت‌های بیمه در ایران (با تأکید بر شاخص‌های مالی)، پایان‌نامه کارشناسی ارشد توسعه اقتصادی و برنامه‌ریزی، دانشکده اقتصاد و مدیریت دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات.